

die een Amsterdamse pettenmaker de twee uniformpetten liet vervaardigen – Berkovich had de pet die als model diende, van een agent weten los te krijgen. Voorts liet Berkovich revolvertassen en beenkappen maken, beter misschien: namaken (er was geen leer voor beschikbaar; hij behielp zich met een stevige stof die in de goede kleur geschilderd werd), en tenslotte zorgde hij voor de ontbrekende flessen die voor het vervoer van de benzol nodig waren, alsmede voor enkele glazen buizen die met chemische brandmiddelen gevuld werden.

Telt men de personen op die wij in het voorafgaande noemden, dan komt men al tot een totaal van zeven-en-twintig. Het is wel aannemelijk dat niet al die zeven-en-twintig aanvankelijk wisten dat men het op het Amsterdamse bevolkingsregister gemunt had, maar hier mag men geen bewijs in zien voor de veronderstelling dat grote voorzichtigheid betracht werd. Vele anderen, wier namen wij niet vermeldden, waren ook al in het geheim van de op touw gezette operatie ingewijd. Het was zùlk een grandioos plan – menigeen die er aan zou deelnemen, vond het een te zware opgave om er jegens personen die hij goed meende te kennen, over te blijven zwijgen. Voor de initiatiefnemers gold hetzelfde. 'Ik was een keer', zo vertelde ons later mr. le Poole, in die tijd medewerker van de spionagegroep 'Dienst-Wim' maar ook een afnemer van van der Veens nagemaakte pb's,

'in Amsterdam in het Noordhollands Koffiehuis bij het Centraal Station voor een bespreking met een van mijn illegale relaties. Wil Sandberg was daar ook en later kwam van der Veen erbij. Daar werd een plattegrond op tafel gelegd en mij getoond hoe men het bevolkingsregister kon overvallen. Ik vond dat onvoorzichtig, men kende mij veel te weinig om mij die dingen zomaar te vertellen.'¹

*

Begin maart '43 waren alle voorbereidingen voltooid. Van der Veen en Arondeus bepaalden de datum voor de aanslag: vrijdag 12 maart. Zij hadden toen ook het huis uitgekozen dat als basis voor de operatie zou dienen: Prinsengracht 876, dicht bij de Amstel. Daar woonden twee belangrijke helpers van van der Veen uit de beginperiode van de Persoonsbewijzen-centrale: Nel van den Brink en Dionysius Remiëns. De explosieven en brandmiddelen zouden naar dat huis gebracht worden. De ligging was gunstig: het was van daar maar een klein kwartier lopen naar het bevolkingsregister. Wel zou de stad, als men op pad zou gaan, verduisterd zijn, maar het was evident onwenselijk dat de 'kapitein', de 'luitenant' en de 'rechercheurs'

¹ J. le Poole, 30 sept. 1957.